

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Димитър Иванов Тафков на дисертацията на гл. ас. Емил Йорданов Георгиев «Политическото тяло на гражданина» за присъждането на образователната и научна степен «доктор»

Познавам Емил Георгиев от много години. Познавам го като човек, който има сериозни познания и интереси към обществено-политическия и духовен живот на човека и човешките съ-общества. Дисертационният му труд, който е в обем от 257 страници, включва увод, седем глави, заключение и библиография. В автореферата са посочени седем публикации през годините, които са свързани с темата на дисертацията. Смяя да твърдя, че познавам също много добре и преподавателската работа на г-н Георгиев в Университета, която е много тясно свързана с тази тема.

Изследването е замислено като съвременен прочит на взаимовръзката тяло – култура, съответно и тяло – политика. Водещата теза е, че тялото е амбивалентно и има както физическа, така и фикционално-символна характеристика. Фикционално-символните политически и други тела, чрез които културата и политиката „траят“, се създават от необходимостта човешките общности да съхраняват и разширяват мрежата на своето съществуване. По този път културата и политиката са възможни и действителни в човешкия свят и човешките взаимоотношения само чрез „продължаването“ и „умножаването“ на телата на хората в символните действия на човека, където придобиват различни нови фикционални качества (234).

Заявената изследователска задача е да се намери работещия обяснителен модел на феномените на политическото тяло на гражданина, който модел да надхвърля и преодолява традиционното схващане за политическото тяло на гражданите единствено като „избирателен корпус“. Една от целите е да се покаже, че моделът на Ернст Канторовиц за фикционалното политическо тяло на средновековния владетел – който е разработен и пробван от него в книгата му „Двете тела на краля“ – може да се използва и да работи успешно при изследването на политическото тяло на съвременния гражданин: налице ли е това тяло, какво точно представлява то, как то

съществува и се променя във времето и общественото пространство; какви са неговите феномени, могат ли те да се наблюдават, изучават и описват и т.н.

Изследователското усилие е насочено към представянето на съвременния политически индивид като само-суверен, сам-себе-си управляващ и основаващ правния ред в обществото. Политическото тяло на гражданина се обяснява като едновременно намиращо се в реда на общностния живот и извън този ред – като създаващо общности за постигане на общото благо, и като тяло, ограничавано и самоограничавашо се в името на създаването, запазването и развитието на тези общности. В такъв смисъл политическо тяло на гражданина става трансцендентно, многоизмерно и надмогващо самото себе си като ограничено физическо тяло. Политическото тяло на гражданина се оформя и отстоява във времето като негово поименно и из-вън-редно «трансцендентно достойнство», чрез което гражданинът се защитава и упражнява правата си на всяка власт в обществото (Вж. с. 65).

Гл. ас. Емил Георгиев изследва и сравнява политически тела от миналите епохи и в днешната човешки ситуации като тясно обвързва културата с политиката и политиката с културата. Затова още тук ще отбележа, че в това тясно свързване на култура с политика и политика с култура, се състои и един от важните приноси моменти на неговия труд. В случая имам предвид широкото „отваряне” на политиката към културата и на културата за политиката, респ. и синхронизирането на амбивалентността на телата в културата и политиката. Тази синхронизация му открива много възможности за един наистина нов изследователски поглед към политическото тяло на гражданина в нашия динамично променящ се свят. Подходът му към политическото тяло на днешния гражданин е оригинален и досега, струва ми се, рядко използван. Този подход изисква, налага и позволява едно постоянното търсене, намиране, добавяне и отнемане на различни смисли и значения, свойства и характеристики на политическото тяло на гражданите в днешния свят и днешните демокрации. Всяка от главите на дисертацията – която разглежда въпроси от предисторията, историята и днешния ден на политическото тяло – по някакъв начин допълва, разширява, уточнява и доизяснява проблема за появяването, съществуването и опознаването от човека на неговото политическо тяло на гражданин на някаква политическа общност.

Друг важен аспект на дисертацията е повдигането и обсъждането на въпроса за двойствеността на политическите тела на хората от миналото и в нашето време: как тази двойственост продължава и се проявява днес, в условията на една все повече задълбочаваща се обща криза на политическото. Макар да не се търсят и обсъждат специално симптомите и параметрите на такава криза, самото повдигане на тези въпроси има вече приносен момент.

Като цяло методологията на изследването е в съответствие със специфичната проблематиката и заявените цели на изследването. Струва ми се, че голяма роля, за успешната работа и получените добри резултати, има умелото ползване и съчетаване на културологични, политологични и конституционно-правни подходи с философско-антропологични и феноменологични анализи на отминали и днешни политическите тела на крале, институции, магистрати и на отделни граждани. Коректно и с разбиране са интерпретирани и сравнявани възгледите на Аристотел, Хобс и Спиноза за ролите и правата, както и идеите и подходите на Ернст Канторовиц от «Двете тела на краля», с тези на Карл Шмит при изясняването на суверенитета, и на Касирер – на политическия мит.

Използваната литература е разнообразна и добре подбрана за осветяване на темата от различни страни. Интерпретациите на Канторовиц, Шмит и Касирер – във връзка с оценяването на приноса на политическата теология към философското изследване и осветяване на политическо тяло – са не само полезни, но и необходими от тази гледна точка. Същото мога да кажа и за използването на идеи и на инструменти на М. Фуко от «Надзор и Наказание» за обясняване на производството и употребите на властта в процеса на възпитаването, надзора и наказването на политическите тела. Това личи, най-вече, в главата, посветена на еман(цип)ацията на политическото тяло.

Сега една-две мои критични бележки и препоръки към дисертанта.

Първо. Струва ми се, че обяснителния модел е пробван и използван неравномерно в отделните части от работата. В това отношение намирам известни празноти в 3-та и 7-ма глави, където най-важното е да се покажат различните измерения и проявления на политическото тяло на днешните граждани. Тези липси обаче някак се компенсират от много добрия анализ, проучване и представяне на

въпросите от предисторията и историята на политическото тяло на гражданина.

Второ. Би могло да се очертаят по-ясно особеностите на политическото тяло на гражданина в контекста на разликите между политическото, правното и моралното измерение и отношение на човека към себе си и другите хора (респективно общността, в която живее).

В края искам да изтъкна отново най-важните приноси моменти на това изследване:

1. Разработва се много важна, но забравена от философската гилдия в страната ни тема, която има не само своите чисто методологични и теоретични измерения, но и своето практическо значение за по-доброто осветяване, разбиране и намиране на верния път към реформирането на общества като нашето

2. Успешно е приложен оригинален междудисциплинарен подход в проучването и обясняването на промените на политическото тяло на гражданина.

3. Политическото (както и правното, религиозното и етическото!) се разглежда и описва през призмата на културата и културологическото, което не се среща много често напоследък

Мисля, че като цяло, приносните моменти на дисертационния труд са посочени вярно и точно от дисертанта в автореферата му.

В заключение.

Това е много добре обмислено и проведено философско изследване на политическото тяло на гражданина от миналото и в днешните демокрации. В дисертационния труд е представен, обсъден и изпробван концепт за обяснението на политическото тяло на гражданина. Повдигат се и много важни въпроси за кризата на политическото и за промените в политическото. Като член на журито ще гласувам убедено за присъждането на гл.ас. Емил Йорданов

Георгиев на образователната и научна степен „доктор” . Призовавам и другите членове на журито да направят същото.

София, 15.02.2015

проф. Димитър Тафков